

ZORA

Duh našega gibanja.

(Predaval dné 22. avgusta t. l. v „Rokodelskem domu“ M. Malnerič.)

(Konec.)

Katoliška Cerkev, pravijo, je sovražnica vedi in znanstvu. Duhovniki so po mnenju mnogih nekaki pravcati reprezentantje nevede, nazadnjaštva, teme. Ne bodem vsega tega skušal zavračati, ker kažejo take splošne trditve premalo — originalnosti in duhovitosti. Poglejmo samo na Francosko, kjer vladajo v tem oziru najslabše razmere. „La Revue des deux Mondes“ piše 1): „Ker duhovske kongregacije in vse one, ki nosijo duhovsko obleko, neprestano grajajo, zasramujejo in zasmehujejo, navedimo tukaj nekoliko dejstev, vsled katerih smo dolžni menihom in duhovnom hvalo: francoska slovnica je delo menihov, naše univerze so ustanovili duhovni, naše modroslovje tiči čisto v Tomažu Akvinskem. Roger Bakon je iznašel strelni prah in je bil menih (kar je bil tudi Bertold Schwarz. Op. p.), Albreht Veliki, dominikanec, je iznašel kompas, Jakob de Vitry se je poslužil magnetne igle pri vožnji na ladji. Papež Silvester I. je sestavil ure na kolesa. Sv. Bonaventura je učil enoto fizičnih sil, pater Bèbe je prvi podal razlago o plini in oseki. Dva patra sta vpeljala abecedo. Španski benediktini so objavili govor gluhonemih. Menih Gerber je prinesel k nam arabske številke. Quido z Arezza je iznašel 7 not. Duhoven Magnan nam je podaril povekševalno steklo. Zakoni o elektriki, lokomotivi itd. so delo menihov. Jezuitji so najspretnjši zvezdarji in poučujejo v 95 jezikih.“ — Take ljudi izganjajo s Francoskega, ker baje niso zmožni podučevati mladine. — Vsekakor pa se to godi v korist znanstva in ne iz fanatizma. — Iz navedenega smo razvideli, da kat. Cerkev ni nasprotna vedi in znanstvu, ampak da je goji. Da pa 20 delavcev, ki se pečajo izključno z vedo, lahko napravi več kot 8 takih ki jim veda ni glavni opravek, je čisto naravno. Rozumljiv je tudi nastop Cerkve proti onim, ki hočejo v imenu znanstva vreči Boga raz prestol. O tem govori zgodovina, ki nas podučuje, da so veki modroslovja vedno zadevali ob veke propada. Zakaj neki? Vsakdo ve, in največji misleci so najbolj poudarjali, da znanje tudi lahko slabo vpliva na človeka, da navda zlasti srednje duhove pogostokrat z napuhom,

1) „Vlast“ l. XXI, št. 1, str. 81.

da je vzrok pokvarjenosti, propada. — Kaj je tedaj hotela Cerkev napraviti v vprašanih, ki so se tikala celega človeštva, kakor da je brzdala ali pa povolila z vajetmi, kakor so ravno zahtevale časovne razmere, da je postavila nasproti madežem, ki jih je človek napravil na luči prosvete, plamenico morale in se potrudila, da mu ohrani v njegovo lastno dobro priprosto srce in ponižnega duha?

Ko smo poiskali glavno silo za vse svoje delovanje v krščanstvu, specielno v katoliški religiji, ko smo označili njega glavni oviri — ateizem in antiklerikalizem — in pojasnili njiju pogubnost, pogledjmo še bližje velikost našega napora, da bodemo rešili docela problem našega gibanja in natančneje spoznali njegovega duha. Nimam namena, da bi v svojem znanstvenem predavanju komu kaj predbacival ali napadal kako osebo; hočem samo, kar sem začel, dosledno izpeljati do konca.

Jasnost hočemo širiti preko naše širne slovenske domovine. Kako ogromno delo!

Kakor za vsako, tako je treba tudi za to priprave. Ne ravnali bi v duhu našega gibanja, ko bi s preveliko nepremišljeno vnetostjo razblinili svoje moči, kakor oni, ki spleza na streho, da bi vstavil novo opeko, pa stere v svoji nepremišljeni naglici več starih, dobrih opek, ali kakor oni, ki dobi v roke obleko, da jo očisti, pa jo v svoji naglici raztrga.

Tovariši! Smo v letih, ko se je še treba izobraževati, učiti: tukaj zastavimo svoje orodje — začnimo sami pri sebi. Proučimo vse, da bodemo znali vse, kar znajo naši nasprotniki, da bodemo znali vse tako dobro in temeljito kot oni in da bodemo mogli pokazati, da imamo poleg njihovega znanja še drugo, višje znanje — znanje Boga. Ne pozabimo vendar pri svojem proučevanju krepko in zdravo čuvstvovati, kot to pozablajo Nietzschejevi junaki, ki jim je duša vedno razcepljena v dva tabora: v tabor razuma in v tabor srca. Razumova stran jim vedno plaši in kritizira čutno, češ da je slabotna, onemogla, in v tem spoznanju svoje onemoglosti se povrnejo k „naravi“ — vdajo se strastem, ki se z njimi poigrajo, kot se poigra orkan z valovi morja . . . Proučujmo globoko, toda čuvstvujmo krepko in zdravo; povrnilo se k naivnosti — *retournons à la naïveté!* — kajti, „če ne bodemo kakor otroci, na bodemo videli nebeškega kraljestva“, je dejal Gospod.

V duhu našega gibanja bodemo iskali resnico, *non ut sciamus nec ut sciamur*, sed *ut sanctificemur et ut sanctificemus*: ne iz golega hrepenenja po znanosti, tudi ne vsled slave, ki diči ime učenjaka, ampak v svoje lastno posvečenje drugih. Bodi mi dovoljeno podati lepo misel Chateaubriandovo, ki pravi, da bi ne bilo prav, če bi naštevaje vse najrazličnejše vrste psov: ovčarskega, lovskega, jazbičarja i. t. d. navedli vse in se kot kristjanje niti ne domislili na psa — slepčevega.

Da moramo posebno proučiti tudi to, kar nam nalaga naša narodna dolžnost, mislim, bi bilo po tem, kar se je danes že o tem govorilo odveč poudarjati.

Kadar pa hočemo svojemu narodu koristiti s tem, kar smo kolikor mogoče dobro proučili, tedaj pa govorimo srcem s srcem. Zadeli bomo gotovo ob velike težkoče, zlasti v religioznem oziru. Toda ne obupajmo! In če bi nam kdo, potem ko smo mu kakov nauk natančno pojasnili, še ne hotel verovati, ker ima svobodno voljo, bi ne bilo prav, ko bi mu hoteli svoje prepričanje vsiljevati, kajti ta naša sila ne sme otežkočiti njegove svobodne odločitve. In vendar, slabo izpričevalo za stratega, ki se bojuje vedno le defenzivno in ne preide v odločilnem trenutku h napadu! Napadajmo tudi mi! Toda kako? „Oderint, dum metuant!?“ Ne! V duhu našega gibanja moramo napadati — napadati moramo z ljubeznijo!

Trepetaje v zadnjih potezah na sramotnem lesu, je molilo nedolžno jagnje — nebeški naš učitelj: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“ „Ave, Caesar, morituri te salutant!“ so pozdravljali mučeniki svojega trinoga na potu v smrt! — V smrt? Ne, na potu v življenje, saj so vedeli, da bi svojega morilca tudi lahko pozdravljali; „Ave, Caesar, victuri te salutant!“ In svetovna zgodovina pripoveduje, da bi se bil njihov pozdrav tudi lahko glasil: „Ave, Caesar, victores te salutant!“ — Ali čutimo silo njih ofenzive, silo njihove zmage? — Napačno bi bilo, ko bi hotel primerjati one čase s sedanjimi. Toda ona sila, ki je vodila prve kristjane, more voditi tudi naše delo, da ne bo naš boj — le boj za obstanek, če razumemo oni zadnji del razlage o dejanju vere, ki se glasi: pod vplivom božje milosti. Kaj bodi tedaj, če hočemo biti doslednji, glavna sila naše ofenzive?

Odgovor je kratek; molitev, molitev za vstajenje bratov, za vstajenje bratov h križu na gori — —

Proučujmo vzglede, ki nam jih kaže zgodovina Cerkve! „Pojdite in učite vse narode — docete omnes gentes!“ — je dejal Gospod. In samo v zaupanju na to povelje so šli njegovi učenci in še hodijo s skrajno priprostostjo, zapustivši vse sladkosti svoje domačije — za ceno svoje krvi, da razjasne barbaru, česar sami niso videli nikoli — kaj neki? — Nič, po mnenju sveta skoro nič: bivanje božje in nesmrtnost duše. In če so pri tem izgubili svoje življenje, so jih mnogi zasmehovali in jih zasmehujejo, zmernejši in pametni pa so trdili in trdijo, da so bili ti mučeniki žrtve svojega fanatizma. Docete omnes gentes!

Ljudje so spoznali, da je človek v primeri z vesoljstvom le atom, le majhen atom. In to se jim je zazdelo premalo. Izmislili so si človeka in pol — toda pozabili so, da ostane tudi njih človek in pol v primeri z vesoljstvom še vedno le atom. Toda večna Resnica je rekla: „Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?“

Odkrivaje nove svetove so ljudje le razširili pojmovanje velikosti, nezmerne vrednosti naše duše. Docete omnes gentes!

Naši nasprotniki imajo ideje in jih razširjajo: s predavanji, z brošurami, s časopisi. Počasi jih širijo. Tudi mi imamo ideje. Naša dolžnost je, da jih širimo, počasi in zmerno, a odločno. Delajmo kakor voznik, ki ne drvi slepo proti svojemu cilju, ampak ki ima poleg svojega cilja tudi pot pred očmi, ki po njem vozi, da se izogne, kjer je treba, da napne vajeti, da jih povoli. Poslušajmo, kaj pravi Pascal, veliki mislec Francozov, kako je treba delati pri onih, ki nimajo vere v religijo, vere v Boga. „Pri onih“, pravi, „ki se branijo religije, je treba začeti s tem, da se pokaže, da religija ne nasprotuje pameti; potem, da je vredna časti in spoštovanja; treba jo je dalje napraviti ljubko in vzbuditi željo, da bi bila resnična in naposled dokazati z neovrgljivimi dokazi, da je resnična, pokazati njeno starodavnost in svetost iz njene velikosti in vzvišenosti.“¹⁾

Naša domovina je razdvojena. In marsikdo povprašuje, zakaj je treba dveh slovenskih mladim, dveh slovenskih domovin. Res, žalostno je, da imamo dve slovenski domovini, dva slovenska taborja. Kajti naša domovina ni močna, ni velika, dokler ni edina. Toda kako jo moralno zediniti? Mogoče s tem, da si stopijo ideje nasproti na lojalnih tleh pametne diskusije, mogoče s tem, da se dá tudi nam prilika povsod javno nastopiti, po deželi, po mestih in trgih? Da, v imenu svobode smemo zahtevati, da se nam dovoli to, kar onim, ki v imenu svobode uče po slovenski domovini, da ne poznajo svobode. Povsod je treba, da se oglasimo, nimamo namreč pravice biti neutralni med resnico in zmoto, ne smemo pustiti, da se širijo po naši domovini v našo sramoto visoki problemi, ki morajo, ko še niso rešeni, omotiti vest vsakega poštenega človeka. Treba je, da začne vsakdo izmed nas delovati, in če je res, da je ena duša mnogokrat neizmerno poslušateljstvo, potem bode imel tudi najslabši, najponižnejši izmed nas mnogo prilike, da recimo — ob lepem večeru — poskusi izpreobrniti svojega tovariša-vrstnika, s silo pameti in ljubezni.

Torej pogum, tovariši, ne dajmo se ustavljeni! Zrimo, zaupajmo v bodočnost, zaupajmo kot v člen svojega veroizpovedanja, ne izgubimo poguma upreti svoje oči v vzhajajoče solnce in ne vlecimo razvoja nazaj za desetletja! Naj obsije našo slovensko domovino zarja resnice, napoči jutro svetlobe! Pokažimo, da hočema delovati z idejami, z dokazi in ne z nasiljem, preprirom in sovraštvom! Poiščimo povsod, kar je dobrega, in zidaje na to bomo porušili slabo. Mi moramo delati, uspeh je delo božje.

In če nas kdo povpraša, zakaj imamo toliko zaupanja v prihodnost, mu porecimo, zaradi tega, ker nam mora biti naš pogum posvetiti se z ognjem prihodnosti, dokaz za istinitost tega, v kar zaupamo.

Dijaki smo — naše delo, ki ga moremo sedaj ponuditi svoji domovini, so le cvetke, šopki. Ko pridemo v resno, samostojno delovanje, tedaj, tovariši, upam, nam bode mogoče poviti iz teh cvetk vence — da jih položimo na žrtvenik svoje domovine. V to nam pomози Bog!

¹⁾ Génie du Chr. II., 4, 294.

Jaz sem odšel . . .

Jaz sem odšel in nobene solze
po meni oko ni rosilo,
v prsih nemirnih nobeno srce
v sočutni bolesti ni bilo.

In v prsih mi srce je bilo hladno
in dušil se nisem s solzami,
po meni še nikdar ni plakal nikdo,
čemu bi jaz tožil za vami?

Tiho odhajal sem kot sem prišel
v neznano nemilo daljavo,
ko v jutranjem svitu je vzhod zažarel,
obsevalo solnce planjavo.

Po meni ni nikdar nikdo žaloval,
nobeno oko se rosilo,
ko padem v tujini nikdo ne bo znal,
kje našel sem hladno mogilo.

Le dalje, le dalje v brezkraino ravan,
nemirno naprej brez pokoja,
ko solnce ugasne in nagne se dan,
končala se moja bo hoja.

L -

Svobodna šola.

L. 1868. je tedaj vladajoči sestav osrečil državljane s svobodnim pokom, to je z brezversko šolo. Od tega časa streme zavedni katoliki za tem, da postavijo šolo, ki sedaj visi v zraku, na trdni temelj versko-nravne vzgoje. Znamenita sta tozadevna predloga Lichtensteinov¹⁾ leta 1889. in dr. Ebenhočov²⁾ l. 1898. Vedna, največ brezuspešna prizadevanja katolikov tudi „svobodomiselnim“ zagovornikom svobodne šole niso dala mirovati. Da koncentrirajo svoje ruvanje proti verskemu elementu v šoli, so ustanovili društvo „svobodna šola“, češ, učimo se sredstev, ki nam jih je uporabljati v boju zoper klerikalizem, od klerikalcev samih seveda v kolikor niso te v nasprotju z npravnostjo?!³⁾ Namen društva, ki je medversko in mednarodno, je boj proti klerikalizmu, kot izrecno povdarja omenjena brošura, in ustanavljanje svobodnih šol. Doseči hoče ta svoj smoter s tem, da brani obstoječe šolsko pravo in izkuša v ta namen odpraviti nepravilnosti, ki so z obstoječimi zakoni baje v nasprotju, n. pr. molitev pred šolo in po šoli; služba božja; duhovne vaje; knjige pisane v duhu katol. svetovnega nazora, itd. V deželnih zborih hoče društvo preprečevati delo klerikalnih strank. Razplesti hoče svoje mreže po celi Avstriji: „vsak župan, vsak učitelj, sleherni oče, sleherni mati ima dolžnost. da se bori proti kle-

1) Rimski katolik. 1888. Str. 150 ss.

2) Ad Mößler: „Religion und Schule.“ Wien 1898 od demokratične strani.

3) Was will der Verein: „Freie Schule.“ Wien 1905.

rikalizmu; pri tem jih bo podpirala šola.“ V ta namen hoče pošiljati med ljudstvo govornike in izdajati poljudne spise. Na drugi strani bo pa tudi sama snovala šole, kot bi morale biti, „šole, ki niso le proste konfesionalnih in političnih tendenc, ampak tudi kažejo, kako naj se vzgajajajo otroci v telesno in duševno popolne državljane; te šole naj dosežejo to, kar želi dati vsak oče in vsaka mati svojim otrokom v prvi vrsti: dobro vzgojo brez predsodkov.“

Gibanja, ki se igra, smelo rečemo, z usodo rodbin, narodov, države, ne zanima le vzgojiteljev: starišev in učiteljev ter organov, ki naj zastopajo ljudske koristi, ampak tudi dijake, katerih se neposredno tiče.

Veliki prevrati se pripravljajo in deloma že vrše v družbinem in prosvetinem življenju. Ta razvoj mora zasledovati visokošolsko dijaštvo kot bodoči javni faktor, oči pa ne sme imeti zaprtih niti srednješolsko dijaštvo.

Šola je vzgojiteljica narodov in tudi slovenskega naroda; komur je mar blagostanje naroda, se bo zanimal v prvi vrsti tudi za šolske razmere. Omenjeno gibanje vidimo začeto, čeprav še ne sestavno urejeno i pri nas zlasti na srednjih šolah; lansko leto so odpravili na nekem zavodu dosedaj običajno tedensko službo božjo, občinska realka v Idriji hoče biti poleg najbolj slovenske, kar ni, tudi najbolj „svobodomiselna“, kar utegne biti, ako deluje v začetni smeri. Opozoriti pred vsem dijaštvo na ta proces, ki se vrši pred njegovimi očmi, je naloga tega sestavka, zlasti ker se svobodna šola bliža i naši domovini.¹⁾ Dolžnost vsakega je, da se o tem pouči in ima jasno stališče. Z ozirom na to, da se je o tem že veliko pisalo,²⁾ hočemo osvetliti preporno točko, ali spada versko-nravna vzgoja k šolski vzgoji, z etičnega stališča.

(Dalje prih.)

Kadar se je bilo solnce nagnilo . . .

Črtica.

Zahotelo se ji je mehkih sanj in njeno oko je zablodilo po planjavi, ki je ležala cvetoča pred njo, rahlo dihajoča, kakor bi bila vsnula. Dotikale so se meglice na obzorju jagnedov, samoten galeb se je dvignil in odplul preko plani na morsko obal. Vsesala je svoj pogled vanj in je mislila daleč. Kakor otožna pesem, ki smo jo čuli daleč kje in na tujem je prišlo v njeno srce, in kakor žalost jo je objelo —

Začutila je, da se je prebudilo nekaj, kar je spalo dolgo —. Prebudilo se je, ali negotovo je še in nejasno in kakor da jo teži. Potegnila si je z roko preko čela —.

¹⁾ Slovenec je poročal, da je ustanovila „Svobodna šola“ podružnico v Mariboru.

²⁾ Rimski katolik, 1888: Nekonfesionalna šola, vera, narodnost str. 57 ss; Pisma o vzgoji str. 35 ss; o verski šoli str. 501 Katol. Obzornik: „Svoboda pouka“ dr. M. Prešnikar. Opozorili bi dalje na A. M. Weiß: Apologie des Christentums III, 2.

Ali sem bolna?

Zaduhtelo je s polja po maku težko, omamljajoče . . . Kakor da je zašumela težka zavesa in ne vidi v daljo oko, ne more prodreti zaves, ki je padla šumeča in težka —. Zazdelo pa se ji je, da mora pogledati, da zavisi njen mir in njeno življenje od pogleda v daljino, kdovekam —

Od zemlje do nebes se je razlila svetloba in opaja oko in ga slepi. Duhtijo veliki rdeči cvetovi, gorijo. Visoko je solnce in nemirna je zemlja, zakaj velik je ta trenutek in ni srečen oni, ki ga ni doživel. — Zahotelo se ji je po tem solncu in tem trenutku, ki ni srečen, kdor ga je zamudil. Zaplula ji je kri k srcu in kakor moč se je zbudila v nji in je razširila roke po velikem, dolgočakanem . . . Odmaknite zaveso, da vidim v daljo!

To je tam daleč, daleč in morda niti v resnici ni bilo. Vihar je bil zunaj in dež je lil in se ji je sanjalo. Gotovo ni bilo res, tako daleč je in kako hitro je šlo mimo. — Šine preko stene solčni žarek in ugasne. — Gotovo je bilo samo v sanjah. — Srečala sta se bila kdovekje, kdovekako, še tega ne ve, kak je bil. Zakaj pod večer je šlo in nič ga ni videla, ko so se vsesale njegove oči v njeno lice, kakor težka omotica jo je bila obšla in brez besede ga je pustila sredi pota.

Ne spodobi se tako ljubljeni, nepoznani!

Šla je od tedaj dolgo pot in nič ni vedela kam, mislila je nazaj v oni večer.

Vsaj v oči bi mu bila pogledala, bile so žalostne in kakor oči otroka, ki trpi in ne ve zakaj. In ubog je bil in truden in velik greh se mu je zazdel morda, da je dvignil oko in vžival na njenem licu. — Nesrečnež morda, ki nima doma, potnik ki ni vedel kod —

Krivicu sem ti storila ljubljeni, nepoznani —

Prevzela jo je velika žalost in nemir se je polastil njene duše.

Ne morem te pozabiti, prosil si me in nisem uslišala tvoje prošnje. Tvoje oči so bile odkrite in niso lagale, preponižne so bile in moje srce je bilo tako plaho in nič ne vem, kaj sem storila. Kdo si bil in kam si šel, vrni se! Glej moje življenje je tako prazno od tedaj, in nič lepих sanj ne poznajo moje noči, moje noči, ko mislim na krivico, ki sem ti jo storila. — Vrni se, vrni se. —

Ali sem bolna?

Zaduhtelo je s polja, težko, omamljajoče. Zašumela je zavesa in ne vidi oko v daljo. Čemu je padla ravno sedaj, kadar bi se odprla dalj in bi se razveselilo oko — zakaj veliko je solnce na visokem poldnevu.

Zašumel je gaj in stoter glas se je razlil preko bregov in dolin. Prebudil se je človek iz težkih sanj in mu je dobro, zakaj lep dan in ni žale misli v srcu —

Meni pa se je sanjalo, da si šel in te ne bo nič več.

Vedno sem mislil nate in sem šel za teboj, zakaj poklicala si me. bila, ozrla si se in vedel sem, da misliš name, ljubljena —

Drugačen si bil tedaj, potrft in ubog in ponižen je bil tvoj pogled, plah in sramežljiv. — Zavest in veselje je v tvojih očeh. — Ali ti je dobro, o ljubljeni? —

Dobro mi je, a bilo mi je hudo.

Nisem mislila zlega in mnogo sem trpela radi tebe.

Daleč je tisto in dobro je to. Ali zdaj je dan in ne vrne se mrak, izginile so sanje in se ne povrnejo — Veselo je moje srce, sedi k meni moja ljubljena in ti bom povedal kod sem hodil, o vseh samotnih urah, ko sem te klical in te ni bilo. —

Zašumel je gaj in stoter glas se je razlil preko bregov in dolin. Prebudil se je človek iz težkih sanj in mu je dobro, zakaj lep je dan in ni žale misli v srcu.

Ali ti ni dobro pri meni, dušica, kí sva se našla in skoraj izgubila?

Nikdar nisem mislila, da se srečava zopet ali želela sem. Tako mrtvo in prazno je bilo moje življenje, nobene vesele misli ni bilo v mojem srcu, sama žalost in kesanje.

Potegnila je preko čela z roko in se zavedla.

Ali si se res vrnil, ali si me poklical, ali umiraš?

Ozrla se je skozi okno preko plani. Tam doli bi prišel, upognjen in prašen, moj Bog, daleč je od tedaj in izdela pot človeka. Šel bi mimo okna in bi ne dvignil glave, zakaj ponižen je in sramoval bi se in hudo bi mu bilo.

Ali me ne poznaš več, ali ne pomniš več? Tam daleč nekje sva se bila srečala, pod tihi večer, ko so se zagledale tvoje oči vame. Pozdravil si in nisem odzdravila. Ali se ne spominjaš več?

Odrple bi se oči in bi legla senca na sence obraza njegovega. Ne norčuj se o človek iz reveža, zakaj ni dano vsakemu, da je srečen in bogat. Sklonilo bi se mu telo in povesele bi se trepalnice, dvignile se grudi polne boli, polne gorja — — —

Ti me ne poznaš, nočeš!

Kako bi te poznal, ker so moje oči slepe in mnogo njih sem srečal, a niso bili dobri in smejali so se moji bedi. Ni ljubezni na svetu. — Ljubil sem nekdan, a šlo je mimo, prešlo in bolje je tako. —

Ljubila sem in ni prešlo in nočeš me poznati, ki te ljubim —.

Žena, ti si dobra, ali trpela nisi, motiš se, ako misliš, da ljubiš -- To je usmiljenje, ki ga čutiš nad beračem, ali ljubezen to ni — Ljubiti zna samo mati.

In tedaj so se odrple oči in se je odgrnila zavesa in daleč tam je bil dan in solnce veliko je sevalo na poldnev. Vsa širna plan drhti probujena, stoter glas ori preko polj in bregov. Mirno je srce in duša uživa veliki trenutek, ki je nesrečen, kdor ga ni živel —

Naslonila je stara učiteljica glavo na vzglavje in se je zagledala daleč preko plani. K zatonu gre solnce, ugasnilo bo in bo prišla noč. Dolga je

pot in težka je bila ta samotna pot, to življenje prazno, brezpomembno, žarek, ki šine mimo stene. — Ali solnce se je nagnilo, bliža se zatonu, rastejo sence — Zameglile so se oči starki: „Ljubiti zna samo mati, vsaj to, da bi mi bilo dano! In se je vrnila k deci ljudski, ubogi in raztrgani in ji je bila kakor mati. —

I. Mohorov.

Nekoliko o slovenski vzgoji.

I.

Življenje je najvažnejši faktor pri vzgoji tako posameznika, kakor tudi celih narodov. Namen vzgoje je v prvi vrsti vzbuditi značaje, in ti značaji se pokažejo le v življenju. Življenje in vzgoja stojita torej medseboj v naj-ožji zvezi. Ako hočemo spoznati naloge, katere ima vršiti vzgoja v določeni dobi, se moramo ozreti najprej na življenske razmere dotične dobe. Vzgoja mora vedno vpoštevati vse vtise, katere povzročajo časovne razmere in jih mora vporabljati.

Bliža se nam nova doba. Ni nam treba biti prorok, da vidimo, kako stopa v življenje človeštva krepkih korakov nova — slovanska doba. Bliža se čas — ne! ta čas je tu, ko se izpolni to, česar se boji marsikak evropski narod. Kar so videli prihajati veliki misleci raznih narodov, to imamo sedaj predseboj — ako nas ne motijo vsi znaki. Novice, ki prihajajo vsak dan, ena nenavadnejša kot druga, iz največje evropske države, nam dokazujejo, da se tam vrši proces eminentnega svetovno-zgodovinskega pomena. Speča energija velikanske mase slovanskega naroda se probuja. Kakor v vulkanu neposredno pred izbruhom vse vre, grmi in hrušči, kakor rušijo v vulkanu nepoznane sile z elementarno silo jezove, katere jim priroda sama stavi nasproti, prav tak vtis napravi tudi nevarno gibanje v sveti Rusiji. Kam, kako se bode razlila mogočna povodenj probujene energije, kdo ve to? „Želja po moči“ se zbuja, dobiva vedno več hrane, toda vedno ji je še premalo. Kakor se je nekdanj v starem Rimu razpočila zemlja, in je razpoka žugala pokončati mesto, dokler se ni našel domoljuben mož, ki je z žrtvovanjem samega sebe odvrnil pretečo nevarnost, tako se tudi v Evropi odpira sedaj brezdno, ki lahko uniči vse kar obstoji in postavi na to mesto kaj drugega. Kdo bode tu žrtev? Kdo bode tu odvrnil pretečo nevarnost? Da imamo pred seboj čisto nekaj drugačnega, kakor pa pred nekaj več kakor sto leti, ve vsakdo, ki količkaj pozna rusko literaturo, ki pozna ne lahko minljiv značaj slovanske duše. Kdor je čital nedosegljive psihološke romane Rusa Dostojevskega, ve, kako nekaj čudnega je ta ruska duša, kakšne demonične sile skriva v sebi ta stoletja tlačena slovanska duša, ki je na zunaj navidezno izgubila že celo najprimitivnejši znak življenja, željo po življenju.

Ozrmo se dalje! Kake so razmere drugod? Razmere držav do držav so postale neznosne, kakor dokazujejo od časa do časa karakteristični dogodki, ki v splošni temi, v katero moderna diplomacija zavija svoje delovanje, z električno lučjo obsijejo čudovite propade. (Zadnji dogodki med Francijo, Anglijo — Nemčijo!) Velikanska bremena državnih dolgov vedno bolj stresajo temelje moderne države. Dan za dnevom se porajajoče stavke kažejo socialno bedo naše dobe. Skoro ni dobiti stanu, ki bi bil s svojim položajem le količkaj zadovoljen! Sempatje se splošna nezadovoljnost izkuša porabiti v razne podle namene. Obrne se proti eni ali drugi instituciji naše družbe. Mnogo imamo celo takoimenovanih državnikov, ki smatrajo za veliko državniško modrost, ako morejo kakor Combes na Francoskem najti objekt, na katerem lahko znesejo svojo jezo nad obstoječim redom in tako obrnejo pozornost mase na po njih domišljiji manj nevarne predmete. Paznemu opazovalcu takega početja bode pač prišlo na um, da se ravno s tem še bolj koplje jama javnemu redu.

Razmere naroda do naroda nam najlepše kaže naša Avstrija. Odkar imamo narodnostno vprašanje — zahvaliti se imamo za to raznim oboževalcem prostega, individualnega razvoja vsakega posameznika in raznih skupin — imamo tudi en fakt več, ki deluje na to, da se sedaj obstoječi javni red uniči, ki zavira vsak važnejši res kulturni napredek človeštva. Kolikokrat se je že obravnavala misel, naj bi prenehale vsaki pravi kulturi nasprotujoče vojske! In kakšen je bil vspeh? Stotisoči padlih na bojišču v Mandžuriji nam kažejo moderno kulturo!

Pri nas v Avstriji vidimo razdeljeno prebivalstvo po narodnosti nekako v tri glavne dele. Naravno bi bilo, da se tu dva dela združita proti tretjemu močnejšemu in si skupno izkušata pridobiti pravic. Toda značilno za sedanji položaj je, da se niti to ne zgodi. Vsi trije deli se bore vedno medseboj. Zaupanje naroda proti narodu je izginilo. Sovraštvo vlada.

Kake razmere so med Slovani samimi? Najnovejši dogodki nam tudi tu pojasne položaj. V živem spominu imamo glasovite „reške resolucije“. Ta dogodek nam kaže, kako je moderna generacija tudi pri nas popolnoma zgubila stik s preteklostjo, smisel za tradicije, kar je glavni pogoj zdravega in mirnega razvoja. Hrvati in Slovenci, naroda, ki sta po svoji zgodovini vkljub vsem oviram nenavadno ozko zvezana, katera njih geografski položaj, njih jezik, njih vera družijo, se odtujeta. V najvažnejših političnih vprašanjih postopa en narod brez ozira na drugega. Močnejši prepušča mirno slabejšega njegovi usodi. Ne pomišlja, da vsaka veja, ki pade od drevesa, znači slabost drevesa in pomeni njegov nagli konec.

Je-li se more eden avstrijski slovanski narod brezpogojno zanesti na pomoč drugega? Dogodki nam dokazujejo, da ne. Na vseh koncih in krajih se kaže nesrečni egoizem. More-li to koristiti celosti slovanskih narodov? Po številu najmočnejši del v Avstriji so Slovani po svojem vplivu na razvoj države najbolj zaostali. Vzrok tiči v egoizmu. Slovanski avstrijski narodi

so popolnoma pozabili, da imajo v Avstriji pač lahko tudi skupne slovanske zadeve. Kulturne potrebe posameznih slovanskih narodov niso našle potrebnega priznanja pri drugih narodih in odtod je prišlo, da so Slovani v omiki tako daleč zaostali. V tem oziru so razmere vedno slabše, dasi se mnogo govori in piše o slovanski vzajemnosti.

Idimo še nekoliko bližje! Kake so razmere v ožjem krogu narodnega življenja? Javno življenje vseh evropskih narodov nam kaže v sedanji dobi velikansko razkosanost. Teško je razlikovati vse različne nianse političnih barv, ki se nam kažejo. Desorganizacija je znak naše dobe. In kaka so ta nasprotstva! Povsod se bije boj, ki hoče nasprotnika popolnoma uničiti. Pri nas Slovencih samih vidimo sicer samo dve veliki nasprotni ideji, ki se boriti za zmago. Toda boj gre tudi tu za življenje ali smrt. Tudi v našem javnem življenju moramo zaznamovati dogodke, ki nas morajo napolniti s strahom. Fanatizem začenja vladati tudi pri nas, fanatizem, ki povzroča, da teče celo kri. Vsa sredstva hujskanja so dobra, da pomagajo brezvestnim ljudem ohraniti si moč, katera je že davno izgubila svojo opravičenost.

Vsi znaki nam kažejo, da so tla pripravljena povsod za nekaj novega. Dosedanje razmere so se razvile v neznosni položaj. Burja, ki mora zadivjati v tej dobi, da očisti ozračje, bode tudi gotovo mnogo pomedla. Od naše mladine je odvisno, da ob tej priliki ne pomedu tudi nas Slovence, kakor nekaj nepotrebne, s površja. Da se uspešno ustavimo vsem nasprotnim silam, za to rabimo značajev, katere nam poda le dobra prava narodna vzgoja. Če vidimo, da oni, ki imajo dolžnost in nalogo vzgajati nas, ne vrše te svoje naloge, potem moramo gledati, da se vzgajamo sami. Samovzgoja je pri sedanjih naših razmerah skoro neobhodno potrebna, kar hočemo v naslednjih člankih nekoliko podrobneje dokazati. (Dalje.)

Z.

Poljsko dijaštvo.

Zgodovina je učiteljica življenja, pravi pregovor. Tudi poljski narod se je mnogo naučil iz svoje romantične in tragične zgodovine, naučil spoznavati svoje narodne napake in jih pričel popravljanje. Pomanjkanje solidarnosti in demokratičnega duha je privedlo P o l j s k o do prepada. Priznati moramo, da so Poljaki v tem dvojnem oziru veliko napredovali. Kar zadeva narodno solidarnost, smemo trditi, da so jo privedli do višine, ki je nam drugim Slovanom skoraj neumljiva. V poljskem kolu sede čisto lju-beznivo na isti klopi katoliški duhovnik in židovski rabinec, starokrvni knez in novopečeni judovski advokat, profesor in graščak. Druži jih zavest, da so vsi zastopniki poljskega kraja in morajo radi tega na zunaj kazati edinstvo v kljub nazorom, ki jih ločijo na znotraj.

Seveda je tudi med Poljaki strank in frakcij več ko treba. Glavne struje so: konservativna, narodna in socialna. Konservativci se zopet delijo na sledeče: Krakovski „Stančiki“, podoljsko plemstvo, specifično klerikalne i. t. d. Narodno strujo predstavlja pred vsem stranka vsepoljska, njena „liga narodova“ in list „Słowo polskie“, potem je še opozicijska „partia ludowa“ (narodna stranka), katere organ je „Kurier Lwowski“. Socialna pred vsem je socialno demokratična stranka, ki se pa tudi pričinja cepiti na judovske in poljske socialiste in poleg tega stranka „neodvisnih socialistov“, dalje krščansko-socialna slovnofilska stranka Stojalovskega; dalje se pojavljajo odsevi nove krščansko-socialne stranke.

Med seboj se te struje, stranke in frakcije strastno pobijajo, toda na zunaj nastopajo večinoma složno. Navdušenost in požrtvovalnost ima Poljak v krvi kot malokdo, od svoje preteklosti je ohranil neko vitežko potezo v značaju, uljudnost popolnega „gentilmena“, zgodovina ga uči solidarnosti in demokracije. Morda se bo pod vsemi temi vplivi izklesal značaj „Mlade Poljske“, ki bo boljši branik Slovanstva proti germanizmu, kot je bila stara. Morda privede še Poljak Slovanstvo do novega Grünwalda, ki bo bolj trajnega vspeha? — Bog ve!

Gotovo je, da Slovenci, vkljub našim simpatijam do Poljakov, Poljake večkrat napačno sodimo. Temu je deloma krivo, da so Poljaki v resnici proti drugim narodom včasih zaprti, — toda še več pa mi sami. Niti poljsko plemstvo, niti poljski Jud, niti poljski „hlop“ ne odgovarja našim pojmom o njih. Da navedem eden primer: mi si predstavljamo Poljsko kot nekako kraljestvo „vodke“. Popolnoma napačno. Pri nas je alkoholizem gotovo bolj razširjen kot med Poljaki, in med Poljaki se veliko bolj resno protideluje kot pri nas!

Sedaj imajo morda med vsemi slovanskimi narodi ravno Poljaki največ smisla za solidarnost in organizacijo. Dokaz temu je tudi, da imajo Poljaki na Dunaju najlepše organizovano društveno in cerkveno življenje.

Še bolj paradokсна se bo morda zdela trditev, da prodira med Poljake in je vže precej razvita demokratična ideja. In vendar je tako.

Prvič je vže poljski plemenitaš z malimi izjemami v organski zvezi z narodom, čisto drugače kot pri nas Slovencih in tudi pri drugih „zapadnih“ narodih. Pri nas se rado prigodi, da gleda olikanec, ki je izšel iz dijaških letih, na priproste kmečke hiše prezirljivo, na narodno „črn“, s katero ne mara imeti nič skupnega. Na Poljskem velja za častno, ako je plemenitaš dober „obyvatel“ — gospodar svojih posestev, dasiravno se na neizmerno škodo zemlje in naroda to starodavno naziranje večkrat v praksi zanemarja.

Dalje je na Poznanjskem in v „hraljestvu“ demokratična ideja v našem pomenu besede tudi v resnici prodrła med narod in prešinila njegovo dušo.

V Galiciji se to doslej ni moglo razviti v toliki meri, toda ne toliko vsled krivde Poljakov samih, kot radi nesrečnih razmer, zlasti pa radi demoralizujočega vpliva z Dunaja. Vendar razširjena pa je ideja demokratična med Poljaki veliko bolj, kot se sodi od daleč.

Duh in organizacija poljskega dijaštva mora seveda odgovarjati duhu in organizaciji naroda. Razume se, da se more govoriti samo o poljskem dijaštvu v Galiciji, ker tam, kjer ni šol in akademične svobode kot v Poznanju in v „hraljestvu“ tudi ne more biti govora o dijaškem življenju.

Kakor narod, deli se tudi dijaštvo poljsko na štiri glavne struje: konservativno, narodno demokratično, poljsko ljudsko in socialno demokratično. V Lvovu prevladuje narodna demokratična (lige narodove), v Harkovem je dovolj močna tudi konservativna struja. Splošno je poljsko ljudstvo po večini narodno demokratično.

Poljska dijaška društva so dobro urejena in v njih vlada red in disciplina, ki bi bila marsikje lahko za vzor. V „Czytelni akademicki“ v Lvovem, največjem poljskem narodno-demokratičnem akademickem društvu, je cela vrsta „kolkov“ — klubov, ki zborujejo neprestano, so dobro obiskovani in v resnici mnogo delajo. Poleg tega razširjajo svoj delokrog iz društva med narod na raznovrstne načine.

V jako lepem redu se vrše debate in zborovanja. Nič onega brezumnega kričanja, besnega prepiranja za malenkosti, nedostojnih izbruhov strasti, nepremišljenih izrazov in dejanj, ki se tako lahko prikažejo med Jugoslovani. Vse gre v redu in miru, pred očmi so jim pač veliki cilji in nameni, osebnosti pa in postranske reči pridejo manj v poštev.

Gališki Poljaki imajo dva dijaška lista, narodno demokratični „Tek a“ in socialno demokratični „Promien“. „Tek a“ izhaja vsak mesec v precej debelih zvezkih, večkrat na 64 straneh, v osmerki in stane 4 krone na leto. Izhaja šesto leto. „Promien“, ki je pisan v narodno socialnem demokratičnem duhu, izhaja tudi mesečno, ter stane na leto 4 krone 40 vinarjev s pošto.

O teh listih in o sorodnih pojavih poljske dijaške literature bom poročal prihodnjič.

L. Lénard.

Verzi.

Trate zelene
moje so nade,
cvetke dehteče
moje želje.

— Ali so trate
vedno zelene?
Ali ne zvene
cvetka za cvetko? —

Zlate gradove
človek si zida,
pa ga iz dalje
vabi že grob . . .

Marijan.

V knjižnici.

Jesen plava nad steklenim stropom,
orošeno nanj perot naslanja
in v dvorano zre z očesom motnim.
Jaz slonim nad Ulpijanom temnim,
ali noče zreti vanj oko mi,
po obrazih plava, resnih, tihih,
nagnjenih nad knjige v svetem ognju . . .
Rad bi gledal ljubljeno mi hišo,
deklico v nji, jasno ognjevito,
a so stene vmes v nebo kipeče,
in so silne, trudne vmes daljave
in so sklepi vmes trenutkov trpkih —
ne razmerim nikdar te razdalje . . .
Nem slonim nad Ulpijanom temnim,
misli mlade, k solncu koprneče,
dvigajo se, hrepene, plamtijo.
Onemogle padajo od stene,
padajo na tla odbite, strte.
Jesen plava nad steklenim stropom
jesen jadra lega v dušo mojo,
jesen z motnim, žalostnim očesom . . .

Blagoje.

Glasnik.

Z dunajskega vseučilišča. Zastopniki „Danice“, „Save“ in „Slovenije“ so bili pri rektorju v zadevi slovensko-nemških oglasov v avli. Navzlic opetovani prošnji govornika deputacije dr. Pivka, naj blagovoli magnificenca priporočati naše pravične zahteve, se je isti izognil jasni izjavi ter obljubil predložiti prošnjo akad. senatu. Med tem ko se je bil prejšnji rektor zavzel za nas, kaže sedaj novi drugo lice. — Zadeva še ni rešena.

Nemiri na dunajskem vseučilišču. Nič novega in vajeni smo že nestrpnosti, terorizma od strani nemških nacionalcev, ali za drugo nam je. Univerza je zaprta, in to radi nemirov, ki jih povzroča nemško dijaštvo.

Nam, ki trpimo ob tem dvojno škodo se usiljuje mnenje, ali res ni mogoče potegniti se našim poslancem za našo zdravo kožo in take razmere, da bomo mogli vsaj nemško univerzo posecati. — O nemirih so poročali dovolj drugi listi, omenimo samo, da je slovensko dijaštvo nastopalo častno in spodobno.

Slovenska gimnazijska izvestja. Že večkrat se je izrazila po časopisih želja, naj bi naša slavna ravnateljstva takozvanih slovenskih gimnazij na Kranjskem začela izdajati šolska izvestja v maternem jeziku velikanske večine učencev, ki pohajajo te zavode. Dosedaj smo Slovenci tako srečni, da imamo samonemški gimnazijski zavod, ki izdaja svoja letna poročila v slovenskem jeziku —

česar mogoče tudi ta ne bi smel storiti, ako bi bil na zavodu le kak Nemec —, kljub temu, da imamo na Kranjskem še 2 višji gimnaziji, na katerih študira komaj 10/0 neslovenskih dijakov, ki bi tedaj morale upoštevati svoj slovenski značaj. Vprašamo, so li izvestja namenjena našim preljubeznjivim šolskim oblastem ali pa mogoče slovenskemu občinstvu, ki naj bi dobilo vpogled v delovanje domačih zavodov. Mislimo, da bi se izdajanje slovenskih izvestij na kranjski in novomeški gimnaziji doseglo lahko brez velikih težav in bi omenjena zavoda tako dobila vsaj na zunaj nekoliko slovenskega lica. O I. državni gimnaziji ljubljanski, pa niti govoriti ne smemo, ker študira na tem zavodu 170/0 dijakov nemške narodnosti, ki seveda pri nas na Turškem več veljajo kot 730/0 Slovencev. — Nič bolje ni na Primorskem, menda na Koroškem tudi ne.

P. V.

Občni zbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju je bil v torek 14. novembra t. l. ob šestih zvečer v dvorani „Slovanske Besede“, Dunaj, I. Fleischmarkt 16 (vhod Drachengasse 3). Društvo je letos podpiralo nad 300 revnih vseučilišnikov. Sredstva so pa zelo skromna. Zato prosi odbor najvljudneje, da, kdor le količkaj more, priteče društvu na pomoč. Vsako darilo bode hvaležno sprejel društveni blagajnik gospod dr. Klement Seshun, dvorni in sodni odvetnik, na Dunaju, I. Singerstr. št. 7.

Slovensko dijaštvo na Dunaju izročilo je 9. t. m. rektorju tuk. univerze memorandum, v katerem zahteva, da se potegne za enakopravnost Slovencev na nemškem vseučilišču kot gostov in deluje na skorajšnje odpretje univerze, ker je slovensko dijaštvo radi nasilstva nemškega nacionalnega dijaštva duševno in telesno zelo oškodovano. — Rektor, ki sam ne odobrava nastopa nemških di-

jakov, je Slovence prijazno sprejel in obljubil zavzemati se za naše pravo, ki nam gre kot gostom nemške univerze.

Avstrijska vseučilišča. Koncem šol. leta 1904/05 je znašalo število slušateljev na vseh 8 avstrijskih univerzah 21.937 proti 13.683 dijakom letu 1886/7. Največ je bilo pravnikov 8.554 (390/0), modroslovcev 5556 (25·40/0) medicincev 2.210 (10·10/0) in teologov 1.201 (5·50/0). Prva po številu slušateljev je bila dunajska univerza s 7.909 dij. za njo pa češko vseučilišče v Pragi s 3.438 slušatelji. Poprečno se računa tedaj na posamezno univerzo 2.750 dijakov, kar je v primeri z nemškimi in francoskimi univerzami veliko, kjer imajo posamezna vseučilišča poprek 2.300 oziroma 2.100 akad. državljanov. Nad normalom 2750 so 3 avstrijske univerze, dunajska, praška in Lvovska, ki so tako prenapolnjene, da se veliko dijakov ne more redno udeleževati predavanj. Tu je vlada dolžna izboljšati razmere in olajšati ter pospeševati tisočem zlasti slovanskih dijakov učenje, ako ji je tudi kaj za napredek slovanskih narodov, ki pošiljajo najmanj 11.000 svojih sinov na vseučilišča, ne všteti števila na drugih visokih šolah. Da se v tem oziru napram Nemcem ne skopari, je znano; zaj ima 8·5 milj. avstrijskih Nemcev 5 vseučilišč, dočim se more 17 milj. Slovanov ponašati s 3, čeravno presega tudi število slovanskih dijakov število Nemcev in bi nam pripadalo glede na kulturno stopinjo vsaj takisto 5 univerz, če ne več. Zanimivo je vedeti, kako je narastlo dijaštvo od leta 1886/7 sem. Takrat je prišel 1 vseučiliščnik na 1844 prebivavcev, sedaj štejemo 1 na 1191 ljudi, v Franciji (1 : 1281)! na Nemškem pa (1 : 1149). Kako razmerje bi bilo sedaj pri nas Slovincih, ko bi imeli svoj lastni hram učenosti, razvidi lahko vsakdo iz tega: leta 1886/7 je bilo 179 slovenskih vseučiliščnikov ali (1 : 6.369 preb.), leta 1904/5 pa 586 ali (1 : 2.285)!

Listek.

Oziral se bo „Zora“ odslej v kolikor bo mogoče na razvoj in procvit in stanje visokih šol in dijaštva pri vseh večih narodih.

Da pridejo tukaj v poštev prvi Slovani, je umevno, toda nič manjega pozora je vredno nizozemsko in belgijsko dijaštvo, ki stoji sploh, kar se tiče organizacije na prvem mestu.

Prinašali bomo od časa do časa tudi daljše odstavke, ki naj pojasnijo gibanje in vodilne ideje tujega dijaštva. Upamo, da s tem ustrezemo, če ne vsem, vsaj onim, ki imajo željo spoznati razna časovna prašanja in kako nastopa dijaštvo med raznimi narodi.

Zbor duhovne mladeži v Djakovu, deluje kaj pridno kakor izprevidimo iz doposlanskega nam izvestja. V preteklem letu je bilo 15 izvirnih predavanj, trije prevodi in dvojice deklamacij. Zbor ima na razpolago 55 listov, med temi šest slovenskih. Mladim boriteljem za ideje vladike Strossmayerja želimo mnogo uspeha in vstrajnosti.

Katoliška univerza v Lovanji. Belgija je tako srečna, da ima katoliško univerzo. Sme pa biti tudi ponosna nanjo. Nahaja se ta univerza v Lovanji in je štela v preteklem tečaju 100 profesorjev in 2000 slušateljev, najrazličnejših narodnosti. Razun Belgije, so zastopane tu sledeče države: Anglija, Avstrija, Francija, Italija, Španska, Portugalska, Sev. Amerika, Nemčija, Bolgarska, Kanada, Kile, Kolumbija, Egipt, Turška, Grška, Irska, Nizozemska, Poljska, Rumunska in Švica. Da je že ta stik dijaštva raznih narodov, zelo važen, je umevno. Sicer pa je tudi univerza sama osnovana tako, da more biti mnogim večim v zgled. Knjižnica univerzitetna šteje nad 150.000 knjig, razun tega imajo posamezni kolegiji svoje lastne knjižnice. — V knjižnični čitalnici izpostavljeno je 900 časopisov.

Kar se tiče seminarjev je univerza kaj bogata. Naštetimo jih nekaj: filozofski, tomistično filozofski, socialno ekonomični, klasični, zgodovinski; laboratoriji za zoologijo, anatomijo, antropologijo, fiziko, farmacevtsko, mikroskopijo, histologijo, mineralogijo, higijeno, filozofijo, kemijo, elektriko, mikrobiologijo, bakteriologijo i. t. d.; muzeje za zoologijo, pa-

leontologijo, botaniko, zemljepisje, itd., dalje kurze za politično socialno-trgovsko in konzularno vedo in pedagoški oddelek. 40.000 diplom je izdala od svojega početka in osebe v najvišjih slojih so izšle iz nje.

Vrhbosna piše v članku „Slovenia docet“ sledeče: U prvom redu iztaknut nam je radino i požrtvovno slovensku katoličku akademijску omladinu. Već smo po koji put spomenuli slovenska katolička akademska društva „Danicu“ i „Zarju“ te njihov rad. Ovdje ćemo samo upozoriti na slovensku katoličku djačku „Svezu“, što se osnovala ove godine. Svrha je ovoj „Svezi“ da priredjuje u katoličkih obrazovnih društvi poučna predavanja i da budi katoličku i narodnu svijest na periferiji. „Sveza“ ima već preko 40 članova sveučilištaraca. Kat. akademičari uviđaju, da im je u budućnosti zadatak raditi za narod; stoga ne moraju već sada usposobljavati za taj rad. I oni zalaze među narod: kršćansko-socialni radnik i katolički akademičar paze se kao braća, pa bilo na zabavah ili na skupštinah ili kod predavanja. U tom pogledu prednjače Slovenici mnogom narodu.

Slov. kat. akad. društvo „Danica“ na Dunaju je na svojem obćnem zboru, dne 24. oktobra t. l., izvolila sledeći odbor: predsednik Ljudevit Vagaja, stud. phil.; podpredsednik Ivan Dolenc, stud. phil.; tajnik Anton Škerbec, stud. iur.; blagajnik Josip Dular, stud. eksp. akad.; knjižničar Fran Miklavčič, stud. eksp. akad.; gospodar Ivan Vidic stud. iur.

Slov. kat. akademično društvo „Zarja“ v Gradcu je na svojem I. rednem obćnem zboru v zimskem tečaju 1905/6 dne 25. oktobra izvolilo sledeći odbor: Predsednik phil. Franc Kotnik, podpredsednik phil. Martin Malnerič, tajnik med. France Primšar, blagajnik phil. Ivo Česnik, knjižničar iur. Franc Koch.

Hrv. kat. akad. društvo „Hrvatska“ na Dunaju je na svojem obćnem zboru, dne 2. novembra t. l., izvolila sledeći odbor: Predsednik Milan Maraković, stud. phil.; podpredsednik Kamilo Dočka, stud. theol.; tajnik Ljubomir Maraković, stud. phil.; blagajnik Ivan Butković stud. phil.

